

Broj: 01/1-02-186-4/23
Bihać, 18.07.2023. godine

- Parlament Federacije
Dom naroda

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Primijeno:	20-07-2023		
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
02	-02-	1892	/22

PREDMET: Mišljenje, dostavlja se;
Veza Vaš akt broj: 02-02-1892/22 od 30.03.2023. godine

Poštovani,

Dana 05.04.2023.godine pod brojem 01/1-02-186-1/23 Skupština Unsko-sanskog kantona zaprimila je akt kojim tražite da Vam dostavimo mišljenje na Nacrt Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške ooba sa invaliditetom.

Shodno navedenom, u prilogu akta dostavljamo Vam Mišljenje na Nacrt Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osoba sa invaliditetom.

Prilog: Kao u tekstu

Dostaviti:

- Naslovu
-a/a

Sekretar Skupštine
Unsko-sanskog kantona
Dragana Bajrić dipl.pravnik

17-07-2023

Broj: 03-02-3823-J/2023

Dana; 07.07.2023. godine

SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

PRIMLJENO: 17.07.2023

Organizacija	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01/1-02-186-5/23			

PREDMET: Mišljenje na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom, dostavlja se

Na osnovu člana 96. stav (2) i 181. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 9/17 i 11/21), u prilogu akta dostavljamo vam Mišljenje na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom, uz sljedeće

Obrazloženje

Vlada Unsko-sanskog kantona je na svojoj 32. sjednici održanoj dana 06.07.2023. godine razmatrala i Zaključkom broj: 03-02-2190-451/2023, prihvatila Mišljenje Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom.

Shodno naprijed navedenom u prilogu akta dostavljamo Vam predmetno Mišljenje u daljnju proceduru.

S poštovanjem,

Prilog:

- Zaključak Vlade Unsko-sanskog kantona broj: 03-02-2190-451/2023 od 06.07.2023. godine
- Mišljenje na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom

Dostavljeno:

1. Naslovu
2. a/a

PREMIJER KANTONA
mr. sci. Mustafa Ruznić

Na osnovu člana 16. Zakona o Vladi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 5/08), na prijedlog Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike, Vlada Unsko-sanskog kantona na 32. sjednici održanoj dana 06.07.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Prihvata se Mišljenje Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike na Nacrt Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom.

II

Mišljenje iz tačke I ovog Zaključka čini sastavni dio ovog Zaključka i isto se upućuje Skupštini Unsko-sanskog kantona u dalju proceduru.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-02-2190-451/2023
Bihać, 06.07.2023. godine

Ustavni osnov za donošenje Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom sadržan je u odredbama člana III. 2. e), a u vezi s članom III. 3. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine kojim je propisano da federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču socijalne politike, te da je socijalna politika u zajedničkoj nadležnosti Federacije BiH i kantona.

Nakon izvršene analize teksta, Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike daje slijedeće:

MIŠLJENJE

na Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom

Nakon analize teksta Nacrta Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom (u daljnjem tekstu: Nacrt zakona), ovo ministarstvo smatra opravdanim da pitanja prava lica s invaliditetom budu tretirana posebnim propisom, a ne kao što je do sada bio slučaj u okviru Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine FBiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18) (u daljnjem tekstu: Zakon o osnovama socijalne zaštite) koji je regulirao i pitanja civilnih žrtava rata i porodice sa djecom.

Nacrtom ovog zakona bi bila, po prvi put u zakonskoj normi, određena definicija invaliditeta i definicija lica sa invaliditetom, u skladu sa međunarodnim dokumentima, te bi se razradila jedinstvena načela, odnosno okvirno bi se uredila pitanja iz oblasti od značaja za lica sa invaliditetom.

Gore navedeno zasigurno predstavlja značajan pozitivan iskorak u odnosu na dosadašnje propise koji čak nisu imali definirane ni osnovne pojmove iz oblasti od značaja za lica sa invaliditetom.

Pored toga, značajno je što se i u ovom propisu utvrđuje osnovica na temelju najniže plaće, a pogotovo što je predviđeno i njeno usklađivanje sa budućim izmjenama najniže plaće.

Međutim, po mišljenju ovog ministarstva, određena pitanja koja su i u ranijem propisu bila nedovoljno jasna, te koja su bila diskriminatorna za pojedine korisnike, u ovom se propisu nedovoljno definišu, odnosno ponovno se vrši diskriminacija lica s invaliditetom.

Pored toga, putem ovog propisa određene kategorije korisnika se upućuju na ostvarivanje prava po kantonalnim propisima, odnosno nameću se određene finansijske obaveze kantona u

pogledu novčane i druge materijalne pomoći, dok se u izjavi Federalnog ministarstva rada i socijalne politike o fiskalnoj procjeni od 01.08.2022.godine navodi da ovaj zakon ne donosi nove finansijske obaveze kantonima.

Pored toga, propis bi trebalo nomotehnički urediti, jer postoje određene nepravilnosti u pogledu obilježavanja unutrašnje strukture propisa.

Naime, shodno Pravilima i postupcima za izradu zakona i drugih propisa FBiH propisano je da se poglavlja označava rimskim brojem koji se piše iza riječi "POGLAVLJE". (npr. POGLAVLJE I.), dok se odjeljak označava velikim slovom abecede (npr. Odjeljak A.). U Nacrtu zakona se navodi samo određeni rimski broj ili slovo abecede, bez navođenja da li se radi o poglavlju ili odjeljku.

U vezi s nomotehničkim uređenjem propisa, napominjemo da je Pravilima i postupcima za izradu zakona i drugih propisa FBiH propisano da svaka unutrašnja struktura propisa ne može imati manje od dva člana, dok u Nacrtu zakona postoje određena poglavlja koja imaju samo jedan član (poglavlje IV, poglavlje VII i poglavlje X).

Kada se radi, prema mišljenju ovog ministarstva, o diskriminatorskim odredbama Nacrta zakona bitno je ponajprije istaknuti da je sve do 2014. godine, članom 18.d. stav 4. Zakona o osnovama socijalne zaštite bilo propisano:

„Osobe s invaliditetom, čiji je invaliditet nastao nakon 65. godine života, a kod kojih je, u skladu s mišljenjem Instituta, utvrđena potreba za korištenjem prava na dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe, ovo pravo ostvaruju u skladu s propisom kantona.“

Ova odredba je, na temelju Odluke Ustavnog suda BiH broj: U 9/12 od 30.01.2013.godine i Rješenja Ustavnog suda BiH od 23.12.2013. godine, prestala da važi početkom 2014. godine, jer je različito tretirala lica s invaliditetom prema godinama starosti, a što je u suprotnosti sa Ustavom BiH, te Protokolom br. 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Međutim, u Nacrtu zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške licima sa invaliditetom, u članu 2. stav (2) se navodi slijedeće:

Kod lica kod kojih je do promjene u fiziološkom funkcionisanju organizma (ograničenje fizioloških i psihičkih sposobnosti kao što je umanjenje snage, izdržljivosti i opterećenja, smanjenje pokretljivosti kičme i ekstremiteta, staračko smanjivanje pamćenja, specifična ograničenja vida i sluha) došlo uslijed prirodnog procesa starenja, ne utvrđuje se invaliditet, a prava po osnovu takvog stanja ova lica mogu ostvariti po kantonalnim propisima.

Dakle, u gore navedenoj odredbi je propisano da se za starija lica ne utvrđuje invaliditet i da ova lica prava po osnovu svog stanja ostvaruju u skladu s propisima kantona, što u suštini odgovara članu 18.d. stav 4. Zakona o osnovama socijalne zaštite. Imajući u vidu Odluke Ustavnog suda BiH broj: U 9/12 od 30.01.2013.godine kojima je utvrđena diskriminacija osoba s invaliditetom zbog starosti, smatramo da je i ovakva odredba člana 2. stav (2) Nacrta zakona diskriminatorna prema starijim licima.

U principu, jedina razlika između člana 2. stav (2) Nacrta zakona i člana 18.d. stav 4. Zakona je u tome što se u Nacrtu zakona ne navode godine od kada se određena osoba smatra starijom, odnosno ne navodi se „65. godine života“, a što je očigledno urađeno u cilju

izbjegavanja identičnosti ovih odredbi. Ako se uzmu u obzir drugi zakoni (npr. Zakon o radu FBiH i Zakon o penzijsko i invalidskom osiguranju FBiH) jasno je da se starijim osobama smatraju osobe koje navršše 65. godina. Međutim, čak i to što je izbjegnuto direktno navesti „65. godine života“ predstavlja nedostatak ovog propisa, jer tada nije precizno definisano od kada se određena osoba smatra starijom, u smislu ovog zakona, te bi isto moglo prouzrokovati teškoće u tumačenju i primjeni prilikom određivanja prava.

Pored toga, u članu 2. i članu 3. Nacrta zakona se govori o definicijama invaliditeta, odnosno osobe sa invaliditetom, te se u ovom dijelu Nacrta zakona ne bi ni trebalo govoriti o pravima i obavezama bilo kojeg subjekta, nego se ograničiti samo na definisanje pojedinih pojmova.

U članu 7. stav (1) tačka h) Nacrta zakona potrebno je terminološki prilagoditi Zakonu o hraniteljstvu u FBiH, te umjesto „smještaj u drugu porodicu“, treba da stoji: „smještaj u hraniteljsku porodicu“.

U članu 10. Nacrta zakona (Mogućnost izbora povoljnijeg prava) propisuje se da pravo na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona ne može koristiti lice ukoliko to pravo koristi ili može koristiti po drugim propisima (propisima o pravima boraca, civilnim žrtvama rata, propisima PIO/MIO-lična invalidnina po ovom zakonu-naknada za fizičku onesposobljenost).

Međutim, Zakon o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07, 9/10, 90/17 i 29/22), dakle također federalni zakon, propisuje mogućnost za ratne vojne invalide i mirnodopske vojne invalide da po sopstvenom izboru koriste određeno pravo prema Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH, ili pravo po drugom propisu.

Dakle, jedan federalni zakon daje mogućnost određenoj osobi da po sopstvenom izboru koristi određeno pravo, a drugi federalni zakon ne dopušta tu mogućnost.

Ovakva formulacija iz Nacrta zakon, tada je u direktnoj koliziji sa odredbom člana 33. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH. Na primjer, neće biti dopušteno ratnom vojnom invalidu, odnosno mirnodopskom vojnom invalidu koji ostvaruje neko pravo prema Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH i koji u skladu s tim zakonom i po sopstvenom izboru odabere da koristi određeno pravo prema Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama sa invaliditetom, jer to ovaj zakon neće dopuštati.

U članu 11. stav (2) Nacrta zakona utvrđuje se obaveza kantonima da utvrdi novčana i druga materijalnu pomoć za lica sa invaliditetom kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 60 %, 70 % i 80 %, te je kantonima prepušteno da utvrdi visinu novčanih iznosa, uslove njihovog ostvarivanja i postupak za njegovo ostvarenje.

Ovakvom odredbom se prvenstveno nameću određene finansijske obaveze kantona u pogledu novčane i druge materijalne pomoći, iako Federalno ministarstva rada i socijalne politike, u izjavi o fiskalnoj procjeni od 01.08.2022. godine, navodi da ovaj zakon ne donosi nove finansijske obaveze kantonima. Dakle, apsolutno je netačno da ovakva odredba neće donijeti nove finansijske obaveze kantonima.

Ovakvom odredbom se očigledno htjelo postići, u određenoj mjeri izjednačavanje svih lica sa invaliditetom (neratni invalidi, civilne žrtve rata i ratni vojni invalidi) u odnosu na stepen oštećenja organizma. Naime, civilne žrtve rata kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma

u visini od 60 % - 100% oštećenja ostvaruju ličnu invalidninu, dok ratni vojni invalidi sa stepenom oštećenja organizma u visini od 20 % - 100% oštećenja ostvaruju ličnu invalidninu.

Međutim, upravo ovakvo prepuštanje ove obaveze kantonima će dovesti do diskriminacije lica sa invaliditetom. Naime, kantoni će na različit način urediti ostvarivanje ovog prava zbog različitih finansijskih mogućnosti istih. Ranije je u FBiH na ovakav način bilo uređeno ostvarivanja dječijeg dodatka i novčane pomoći za nezaposlene porodilje, te su pojedini kantoni za ova prava imala relativno visoke iznose, dok su drugi kantoni mogli izdvajati veoma male iznose ili čak nisu nikako izdvajali sredstva za ova prava. Pitanje diskriminatornog uređenja ostvarivanja dječijeg dodatka i novčane pomoći za nezaposlene porodilje riješeno je donošenjem federalog zakona kojim su na jasan način uređeni uvjeti za ostvarivanje i visina novčanih iznosa ovih prava.

Dakle, ukoliko član 11. stav (2) Nacrta zakona ostane ovakav, isti će izazvati diskriminaciju lica sa invaliditetom sa oštećenja organizma u visini od 60 %, 70 % i 80 % s obzirom na prebivalište, odnosno s obzirom na kanton u kojem ova lica ostvaruju pravo.

Mišljenja smo da je diskriminatorna i odredba člana 14. stav (2) Nacrta zakona koja propisuje da pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne može ostvariti lice sa invaliditetom smješteno u ustanovu socijalne zaštite, ukoliko troškovi smještaja u cjelosti ili djelimično, padaju na teret općinskog, odnosno kantonalnog budžeta.

Naime, očigledno je u ovom slučaju načelo jednakog tretmana u ostvarivanju prava lica s invaliditetom prekršeno, jer se ništa nije promijenilo u pogledu potreba lica koja ostvaruje pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica.

Slična odredba se nalazi i u važećem Zakonu o osnovama socijalne zaštite, ali je i ista od donošenja bila predmet polemike.

Koliko je apsurdna odredba člana 14. stav (2) Nacrta zakona vidljivo je u kontekstu stava (3) istog člana. Naime, član 14. stav (3) propisuje da ako je osoba s invaliditetom smještena u ustanovu socijalne zaštite, te ako sama ili uz pomoć članova porodice, staratelja ili trećeg lica snosi troškove smještaja, tada može ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica.

Dakle, osoba koja ima članove porodice koji su sposobni da učestvuju u troškovima smještaja u ustanovi socijalne zaštite, može da ostvaruje pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, dok osoba koja nema članova porodice i treba biti smještena u ustanovi ne može da ostvaruje ovo pravo u skladu s ovim zakonom.

Na temelju ovog proizlazi da osoba koja je pod većim rizikom još se više ugrožava nemogućnošću ostvarivanja prava. Nedovoljna sredstava koje korisnik ili članovi porodice, staratelja ili trećeg lica odnosno nepostojanje članova porodice, staratelja ili trećeg lica koji mogu učestvovati u troškovima smještaja, ne mogu biti od utjecaja na ostvarivanje ovog prava.

U vezi s Poglavljem VII Isplata novčanih naknada za priznata prava, to jest članom 21. Nacrta zakona (Izjednačavanje mogućnosti), mišljenja smo da bi za ovu odredbu više odgovoralo da bude pozicionirana u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa. Naime, ova odredba govori o svrsi isplate novčane naknade i izjednačavanju mogućnosti lica s invaliditetom, te se kao takva više odnosi na opće principe, nego na direktno propisivanje prava i obaveza.

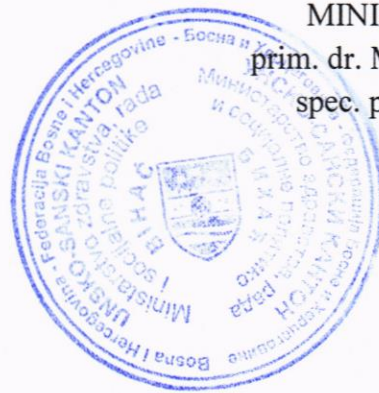
U vezi s članom 33. Nacrta zakona koji govori o poticanju saradnje sa organizacijama osoba s invaliditetom, mišljenja smo da bi i za ovu odredbu više odgovoralo da bude pozicionirana u uvodnom dijelu propisa ili u općim principima glavnog dijela propisa, a ne u poglavlju VIII Postupak ostvarivanja prava.

Dakle, Nacrtom Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške lica sa invaliditetom pojedina pitanja koja dosad nisu bila precizno regulisana, ovim propisom se jasnije definišu i preciziraju.

Međutim, po mišljenju ovog ministarstva, određena pitanja koja su i u ranijem propisu bila nedovoljno jasna, te za koja je potvrđeno da su bila diskriminatorna za pojedine korisnike, i u ovom se propisu nedovoljno definišu, odnosno ponovno se vrši diskriminacija osoba s invaliditetom. Pored toga, nameću se određene finansijske obaveze kantona u pogledu novčane i druge materijalne pomoći, te se netačno, u izjavi o fiskalnoj procjeni od 01.08.2022.godine, navodi da ovaj zakon ne donosi nove finansijske obaveze kantonima.

Imajući u vidu gore navedeno, mišljenja smo da bi Nacrt Zakona za Unsko-sanski kanton bio prihvatljiv, tek ako bi se uzele u obzir sve gore navedene primjedbe i sugestije.

Broj: 09-02-3823- /23
Bihać, 22.06.2023.godine

MINISTAR

prim. dr. Muris Halkić
spec. pulmolog

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA**

NACRT

**ZAKON
O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE
LICA SA INVALIDITETOM**

Sarajevo, oktobar 2022. godine

**ZAKON
O JEDINSTVENIM NAČELIMA I OKVIRU MATERIJALNE PODRŠKE
LICA SA INVALIDITETOM**

I OPĆA ODREDBA

**Član 1.
(Predmet)**

Ovim zakonom utvrđuje se definicija lica sa invaliditetom, definicija invaliditeta, jedinstvena načela, jedinstveni institucionalni model za ocjenu stepena invaliditeta, okvir i jedinstven pristup materijalne podrške lica sa invaliditetom, osnovna prava, obim i uslovi pod kojima se ostvaruju, osnovica za ta prava, finansiranje, svrha isplate novčanih naknada za priznata prava, postupak za ostvarivanje osnovnih prava, nadzor nad primjenom zakona i druga pitanja od značaja za ostvarivanje osnovnih prava lica sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

II DEFINICIJA LICA SA INVALIDITETOM I INVALIDITETA

**Član 2.
(Definicija lica sa invaliditetom)**

- (1) Lice sa invaliditetom, u smislu ovog zakona, je lice kod kojeg postoje trajne promjene u zdravstvenom stanju, odnosno trajno oštećenje organizma koje je prouzrokovano bolešću (urođenom ili stečenom) ili povredom i koje se ne može otkloniti liječenjem ili mjerama medicinske zaštite, a koje je zbog takvog stanja u interakciji sa različitim barijerama onemogućeno, pod jednakim uslovima ravnopravno sa ostalim članovima tog društva, sudjelovati u svim segmentima života, a to su:
- a) djeca i odrasli koja su slijepa i slabovidna;
 - b) gluha i nagluha;
 - c) sa poremećajima u govoru i glasu;
 - d) sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju;
 - e) sa smetnjama u psihičkom razvoju (lakog, umjerenog, težeg i teškog stepena);
 - f) lica sa kombinovanim smetnjama (višestruko ometena u razvoju).
- (2) Kod lica kod kojih je do promjene u fiziološkom funkcionisanju organizma (ograničenje fizioloških i psihičkih sposobnosti kao što je umanjenje snage, izdržljivosti i opterećenja, smanjenje pokretljivosti kičme i ekstremiteta, staračko smanjivanje pamćenja, specifična ograničenja vida i sluha) došlo uslijed prirodnog procesa starenja, ne utvrđuje se invaliditet, a prava po osnovu takvog stanja ova lica mogu ostvariti po kantonalnim propisima.

Član 3.
(Definicija invaliditeta)

Invaliditet može biti:

- a) mentalni (mentalna oboljenja);
- b) intelektualni (smetnje u intelektualnom razvoju i funkcionisanju);
- c) fizički (tjelesna oštećenja);
- d) senzorni (čulna oštećenja).

III JEDINSTVENA NAČELA

Član 4.
(Jedinstvena načela, nediskriminacija i rodna jednakost)

Jedinstvena načela u smislu ovog zakona su :

- a) rodna jednakost, ravnopravnost i nediskriminacija spolna, starosna, vjerska, rasna, nacionalna, etnička, socijalna, politička, te svaka druga po bilo kojoj drugoj osnovi;
- b) dostupnost i jednak tretman u ostvarivanju prava lica sa invaliditetom po ovom zakonu;
- c) pristup informacijama i odgovarajuća komunikacija korisnika i pružatelja usluga;
- d) uvažavanje urođenog dostojanstva, lične autonomije, uključujući slobodu izbora i nezavisnost lica sa invaliditetom i afirmisanje njihovih potreba i mogućnosti;
- e) razvijanje ambijenta za stvaranje jednakih mogućnosti za lica sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na lica sa najtežim oblicima invaliditeta;
- f) osiguranje aktivne uloge, promocije i podrške za lica sa invaliditetom u svim politikama i mjerama;
- g) osiguranje uključivanja pitanja invaliditeta u sve razvojne dokumente u zemlji, na svim nivoima organizovanja;
- h) osiguranje sektorskih mjera kojima se ta pitanja uređuju za zdrava lica, čijom bi provedbom bile stvorene mogućnosti za ravnopravno sudjelovanje lica sa invaliditetom u području obrazovanja, pristupačnosti okoliša, usluga i informacija, zdravstvene zaštite i socijalne sigurnosti, zapošljavanja i samostalnog porodičnog života, sporta i rekreacije, pristupa kulturi, pravdi, pravu na religiju i uključivanje u politički i javni život, podizanja svijesti javnosti i unapređivanje poštovanja njihovih prava.

Član 5.

(Proširenje prava prema mogućnostima kantona)

- (1) Pored prava utvrđenih ovim zakonom organi i institucije u čijoj je nadležnosti zaštita i ostvarivanje prava lica sa invaliditetom, mogu u svojim posebnim zakonima ugraditi jedinstvena načela iz ovog zakona, te utvrditi i druga prava, koja će biti u funkciji unapređenja položaja lica sa invaliditetom u društvu, u skladu sa svojim mogućnostima i njihovim potrebama.
- (2) Propisima iz stava (1) ovog člana ne mogu se izmijeniti osnovna prava materijalne podrške lica sa invaliditetom, utvrđena ovim zakonom, niti po vrsti niti po obimu.

IV JEDINSTVENI INSTITUCIONALNI MODEL ZA OCJENU STEPENA INVALIDITETA

Član 6.

(Način pribavljanja ocjene)

- (1) Procenat invaliditeta u smislu člana 3. ovog zakona, utvrđuje se na osnovu jedinstvenih pravila, kriterija i procedura, za sve osobe sa invaliditetom.
- (2) Ocjenu o procentu invaliditeta iz stava (1) ovog člana, donosi Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja (u daljem tekstu: Institut), na osnovu Pravilnika o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka za medicinsko vještačenje i Liste invaliditeta, koja je njegov sastavni dio.
- (3) Ocjenom se utvrđuju samo trajne, odnosno konačne promjene u zdravstvenom stanju, odnosno trajno oštećenje organizma koje je prouzrokovano bolešću (urođenom ili stečenom), povredom i koje se ne može otkloniti mjerama medicinske zaštite i rehabilitacije.
- (4) Pribavljanje ocjene medicinskog vještačenja se obavlja na zahtjev lica sa invaliditetom ili po zahtjevu nadležnog organa

V OKVIR MATERIJALNE PODRŠKE LICIMA SA INVALIDITETOM

Član 7.

(Prava lica sa invaliditetom)

- (1) Lica sa invaliditetom iz člana 2. stav (1) ovog zakona imaju slijedeća prava i to na :
 - a) ličnu invalidnina;
 - b) dodatak za njegu i pomoć od drugog lica;
 - c) ortopedski dodatak;

- d) pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala;
- e) osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija);
- f) prioritetno zapošljavanje pod jednakim uslovima;
- g) novčanu i drugu materijalnu pomoć;
- h) smještaj u drugu porodicu;
- i) smještaj u ustanovu socijalne zaštite;
- j) usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- k) kućna njega i pomoć u kući.

(2) Prava iz stava (1) tač. a), b) i c) ovog člana, ostvaruju se pod uslovima, na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom.

(3) Prava iz stava (1) tač. d), e), f) g), h), i), j), k) ovog člana, ostvaruju se u skladu sa propisima o socijalnoj zaštiti, zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju i socijalnoj zaštiti.

Član 8.

(Osnovni uslovi za ostvarivanje prava)

Pravo na novčane naknade za ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona, mogu ostvariti lica sa invaliditetom, koja između ostalih ispunjavaju i ove uslove:

- a) kod kojih je ocjenom medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja Instituta utvrđen procenat ukupnog oštećenja organizma u visini od 90% i 100%;
- b) lica koja su državljani Bosne i Hercegovine i koja imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na području Federacije.

Član 9.

(Gubitak prava zbog odjave prebivališta-boravišta)

Ukoliko korisnik prava odjavi prebivalište ili boravište sa područja Federacije, sva prava utvrđena pravomoćnim rješenjem mu prestaju sa datumom odjave.

Član 10.

(Mogućnost izbora povoljnijeg prava)

- (1) Pravo na ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i ortopedski dodatak po odredbama ovog zakona ne može koristiti lice ukoliko to pravo koristi ili može koristiti po drugim propisima (propisima o pravima boraca, civilnim žrtvama rata, propisima PIO/MIO-lična invalidnina po ovom zakonu-naknada za fizičku onesposobljenost).

(2) Ukoliko lice sa invaliditetom već koristi ova prava po nekom drugom propisu, nema mogućnost odabira da to pravo koristi po odredbama ovog zakona, iako je povoljnije.

(3) Izuzetno od stava (2) ovog člana pravo povoljnijeg izbora prava ima:

- a) lice koje koristi ili ispunjava uslove za ostvarivanje prava na mjesečno lično novčano primanje po drugom propisu, u odnosu na ličnu invalidninu po ovom propisu;
- b) lice koje će po osnovu tjelesnog oštećenja uslijed eksplozije zaostalog ratnog materijala, ispuniti uslove za ostvarivanje povoljnijeg prava po drugom propisu, u odnosu na sva prava koja koristi ili može koristiti po ovom propisu.

VI OSNOVNA PRAVA LICA SA INVALIDITETOM

Član 11.

(Zakonski minimum oštećenja organizma za ostvarivanjem svih prava)

(1) Radi ostvarivanja osnovnih prava utvrđenih ovim zakonom, lica sa invaliditetom se razvrstavaju prema utvrđenom procentu oštećenja organizma u dvije grupe i to:

- a) I grupa- lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma,
- b) II grupa-lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma.

(2) Lica sa invaliditetom kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 60%, 70% i 80% mogu ostvarivati prava iz člana 7. stav (1) tač. d), e), f), g), h) i j) ovog zakona, koja su regulisana propisima iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, te kantonalnim propisima u pogledu visine novčanih iznosa, uslova njihovog ostvarivanja i postupka za njihovim ostvarivanjem.

A. Naknada za ličnu invalidninu

Član 12.

(Utvrđivanje visine naknada za ličnu invalidninu)

(1) Lična invalidnina određuje se u mjesečnom iznosu, srazmjerno stepenu oštećenja organizma prema nalazu, ocjeni i mišljenju Instituta.

(2) Mjesečni iznosi lične invalidnine određuju se u procentu od osnovice definisane u članu 18. ovog zakona i to:

Grupa	Procent
a) I - lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma	40%
b) II - lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma.	30%

B Naknada za njegu i pomoć od drugog lica

Član 13.

(Uslovi za ostvarivanjem prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica)

- (1) Radi ostvarivanja prava na naknadu za njegu i pomoć od drugog lica, lica sa invaliditetom razvrstavaju se u dvije grupe i to:
 - a) Prva grupa – lica sa invaliditetom koja su, prema ocjeni Instituta, upućena na stalnu njegu drugog lica i ne mogu samostalno, bez pomoći druge osobe, udovoljiti svojim osnovnim životnim potrebama.
 - b) Druga grupa – lica sa invaliditetom koja, prema ocjeni Instituta, ne mogu potpuno udovoljiti svojim bitnim životnim potrebama.
- (2) U prvu grupu spadaju lica sa invaliditetom koja su zbog utvrđenog oštećenja organizma trajno vezane za postelju ili invalidska kolica i lica bez oba gornja ekstremiteta, a koje se zbog takvog stanja ne mogu samostalno kretati u stanu i izvan stana, uzimati hranu, oblačiti se i svlačiti, održavati ličnu higijenu i obavljati druge osnovne fiziološke potrebe, kao i slijepa lica čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 sa korekcijom.
- (3) U drugu grupu spadaju lica sa invaliditetom koje se ne mogu samostalno bez pomoći druge osobe kretati izvan stana radi nabavke osnovnih životnih potrepština i korištenja zdravstvene zaštite; lica sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom koje zahtijevaju trajni podstrek i nadzor drugog lica u cilju zadovoljavanja nekih bitnih životnih potreba.

Član 14.

(Utvrđivanje visine naknada za dodatak za njegu i pomoć od drugog lica i isključenje od korištenja)

- (1) Mjesečni iznos naknade za njegu i pomoć od drugog lica određuje se u procentu od osnovice iz člana 18. ovog zakona i to:

a) I grupa	100% od osnovice
b) II grupa	50% od osnovice
- (2) Pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ne može ostvariti lice sa invaliditetom smješteno u ustanovu socijalne zaštite, ukoliko troškovi smještaja u cjelosti ili djelimično, padaju na teret općinskog, odnosno kantonalnog budžeta, bez obzira na visinu participacije.
- (3) Lice sa invaliditetom koje je smješteno u ustanovu socijalne zaštite može, uz ispunjenje svih ostalih uslova predviđenih ovim zakonom, ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica ukoliko on, članovi njegove porodice, staratelj ili treće lice, u cjelosti snose troškove smještaja u ustanovi.

C Naknada za ortopedski dodatak

Član 15.

(Uslov za ostvarivanjem i utvrđivanje visine naknada za ortopedski dodatak)

- (1) Naknadu za ortopedski dodatak može ostvariti lice kod kojeg je, u skladu sa ocjenom Instituta utvrđena potreba za ovakvim vidom materijalne zaštite, a kod kojeg je došlo do amputacije najmanje jednog ekstremiteta ili teškog oštećenja funkcije ekstremiteta, slijepo lice kao i lice sa enukleacijom jednog oka, te lice sa oštećenjem sluha koje koristi slušni aparat.
- (2) Ortopedski dodatak određuje se u mjesečnom iznosu u visini od 7% od osnovice iz člana 18. ovog zakona.

Član 16.

(Ograničenje u korištenju prava zbog određenih kaznenih djela)

- (1) Prava utvrđena ovim zakonom ne može ostvarivati lice koje je pravomoćnom sudskom presudom osuđeno za krivična djela protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ugrožavanja ustavnog poretka i sigurnosti Bosne i Hercegovine ili Federacije i krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, zbog ratnih zločina.
- (2) Lice iz stava (1) ovog člana gubi pravo koje joj je u skladu sa odredbama ovog zakona, priznato prije donošenja presude.
- (3) Prestanak prava iz stava (2) ovog člana, utvrdit će prvostepeni organ posebnim rješenjem, zaključno sa danom pravomoćnosti presude.
- (4) Licu koje je ostvarilo pravo po ovom zakonu, a protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog djela iz stava (1) ovog člana, ne isplaćuju se novčana primanja za vrijeme do okončanja tog postupka, o čemu prvostepeni organ donosi posebno rješenje.
- (5) Zadržana novčana primanja isplatit će se licu iz stava (4) ovog člana, ukoliko krivični postupak protiv njega bude pravomoćnom odlukom suda obustavljen, ili ako korisnik pravomoćnom presudom bude oslobođen optužbe, odnosno, ako optužba protiv njega bude odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

Član 17.

(Utjecaj sudskih presuda na korištenje prava)

- (1) Korisniku prava, osuđenom pravomoćnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže, ne pripadaju ta prava za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne.